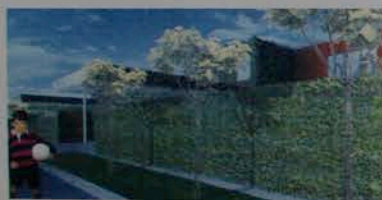

JAARBOEK ARCHITECTUUR VLAANDEREN

00 | 01

ANNALES DE L'ARCHITECTURE EN FLANDRE | FLANDERS ARCHITECTURAL YEARBOOK

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

In Landen organiseert de maatschappij 'Sociale woningen van Landen' een wedstrijd voor de bouw van nieuwe grondgebonden woningen aansluitend bij een bestaande verkaveling, BOB361, het bureau van Ivo Van Hamme, Goedele Desmet en Jean-Michel Culas wordt laureaat (figuur 18.19 en 20). Ze vervangen het banale verkavelingsplan door een schakeling van verschillende types van L-vormige rug-aan-rug woningen. De woningen hebben besloten voortuinen en worden bediend door eenvoudige stratenlussen. Dwars op deze lussen is een langwerpige groene doorsteek voorzien. Naar verluidt heeft de bouwmaatschappij dit project geselecteerd omdat er met dit alternatief verkavelingssysteem een veel groter aantal woningen gebouwd kan worden dan in het oorspronkelijk verkavelingsplan voorzien was. Efficiënt omspringen met de ruimte is hier gekoppeld aan energiezuinig bouwen: de grotere buitenoppervlakte die de L-vormige grondplannen met zich mee brengen, wordt ruimschoots gecompenseerd door de koppeling rug aan rug en zij aan zij waardoor elke woning drie gemene muren heeft. De 'small', 'medium' en 'large'-woningtypes huisvesten gezinnen van vier tot zes personen en zijn lichtjes anders georganiseerd naargelang ze zuidost, dan wel zuidwest georiënteerd zijn. Hier wordt de traditionele verkaveling opnieuw radicaal binnenste buiten gekeerd. Een vernuftige en energiezuinige schakelwijze veeleer dan de toevoeging van technische snufjes vult het begrip 'duurzaamheid' in. De opmerkelijk ruime 'large'-types dichten een in de sociale woningbouw veronachtzaamde bewonersniche van grote gezinnen.

In Gent tenslotte verschuift de aandacht voor de negentiende-eeuwse gordel in de WIG- en Hollain-wedstrijden recent naar de stadsrand met de ontwerpwedstrijd voor de rafelige noordelijke rand van het Meulestede-eiland, op de overgang tussen stad en haven (2001). In het winnend ontwerp structureren An Fonteyne, Jitse van den Berg en Philippe Viéris (NOA) het structuurloze amalgaam van sociale woningbouwblokken door het invoegen van 2 bouwblokken, een strook rijwoningen en publieke functies als een OCMW-diensten centrum en een nieuw park (figuur 21 en 22). Volgens Koen Van Syngel resulteert de herhaling van identieke bouwblokken die de publieke ruimte rondom zich determineren, in een herkenbare stedenbouwkundige structuur, terwijl de ritmering van identieke deur- en raamopeningen ervoor zorgt dat de individuele woning zich subtiel affirmeert binnen de verschijningsvorm van het stedelijk blok.

exemplary clients. The talks on possible forms of collaboration between the VHM and the Government Architect are continuing, however. In the meantime the VHM is on its own account tinkering on better remuneration and new guidelines for the appointment of designers. On how the VHM, outside the tight straitjacket of its actual task, is still taking steps to put architectural quality on the agenda.

In the meantime the organisation of competitions and the selection of promising architectural firms remains largely a matter of local initiatives, started up by enlightened building companies or with the support of local councils or other bodies. In Westghem, the architectural programme of Atsas, in cooperation with the local building company De Vlaeschaard, organised an open competition for the inner area of a large suburban street block in Golligem, part of the borough of Wovelegem¹. 52 projects were submitted, 13 of which passed the

The burgeoning competition culture is also in danger of being further undermined by the views of the Architect of the Flemish Government, KOB van Riel, who sees competitions as a waste of design energy and resources and argues rather for exemplary clientship with precise project definitions and a well-considered choice of designers. Only three local building companies have made use of the alternative instruments for the promotion of good-quality official architecture that the Architect of the Flemish Government has perfected, such as the Master's Examination and the systematic use of the Open Appeal. It is a very new beginning whose merits will have to be tested. One of the Government Architect's most ambitious plans is, by means of annual workshops, to guide the VHM's in shaping up definitions of projects in the office. This plan remains on the shelf for the time being, since it can hardly be possible for this limited team to stare about 120 computers a year to become

NIEUW STEDELIJK WONEN BIS: BOUWEN AAN DE STAD VANUIT DE RAND EN DE PERIFERIE

Dit ontluikend ontwerpwerk dat de randen van steden en dorpen kwalitatief verrijkt zou wel eens uitermate relevant kunnen blijken bij het realiseren van een sociaal en ruimtelijk duurzaam woonbeleid. Het vormgeven van de stadsrand en het verdichten van de nevelstad bieden heel wat marge om de doelstelling van het RSV in verband met duurzaamheid en dichtheid waar te maken. In de eerste plaats is dit een geprivilegeerd actieterrein voor de sociale woningbouwsector omdat de sector hier in de naoorlogse periode vooral ruim bemeten en weinig gestructureerde laagbouw- of gemengde laag- en hoogbouw wijken gerealiseerd heeft. De overmaat aan slecht gestructureerde en overdaagige open ruimte – vaak niet meer dan wat schaamgroen – laat de sector toe op eigen terrein verdichtingsoperaties uit te voeren, zonder dure gronden te moeten verwerven. Naast Meulestede-Noord kan ook het voorbeeld van de wijk Casablanca van Stynen opnieuw worden aangehaald. Naast de opmerkelijke renovatie van het woonblok verdichten Ludo Bekker en Atelier 33 de laagbouw van Stynen met bijkomende bergingen en garages in zwarte baksteen. Op een tweetal lege hoekterreinen zijn kleine flatgebouwen toegevoegd die evenwel wat onwennig aan de toegang van de wijk staan.

Daarnaast komen zo'n 200.000 bouwgronden in de woonuitbreidingsgebieden gelegen binnen de stedelijke gebieden ter beschikking. Die bieden bijkomende ruimte waar de begrenzing van de stadsranden vorm kan krijgen. Bouwpromotoren reppen zich om in deze gebieden grondposities te verwerven tegen voorlopig nog schappelijke prijzen. Gebonden door een woonbeleid dat kleinschalige binnenstedelijke ingrepen vooropstelt, kunnen de sociale bouwmaatschappijen hier vandaag geen gronden aankopen. Als complement bij de binnenstedelijke operaties is het nochtans cruciaal dat de sociale woningbouwsector zich ook op dit terrein kan begeven. Dit heeft een dubbel doel. Ten eerste kan dit de scheve verhouding tussen de nu overwegend binnenstedelijke sociale woningbouw en de private suburbane woningmarkt corrigeren. 'Randstedelijk wonen' mag niet uitgroeien tot het exclusieve voorrecht van een bemiddelde bewonersgroep. Ten tweede zou dit de openbare woningbouwsector toelaten om in de stadsranden gericht nieuwe woonmodellen van dichte laagbouw te introduceren. Er is immers weinig reden om aan te nemen dat de private markt uit eigen beweging van haar gekoesterde suburban verkavelingsmodel zal afstappen. Samenwerkingsverbanden en allianties tussen de openbare en de private woningbouwsector zijn hieraan de orde om gemengde projecten op poten te zetten.

magnifique, mais sans tenir compte des conditions particulières propres à ce secteur. L'ast et Van De Ginste ont conçu leur travail, cette fois dans le cadre des conditions de la VHM, ce qui donne lieu à deux plans types épurés et simplifiés, par conséquent plus économiques, pour une maison de rangée et un logement à patio. Les parties vitrées sont réduites, le patio est fermé mais la structuration d'ensemble subsiste pour le reste. Les logements de rangée sont utilisés pour créer un mur de façades le long de la principale avenue de désenclavement. Les groupes de logements à patio débouchent sur le parc, promettent place à l'arrière. Ils fonctionnent sur système d'anchonnement compact peu avare d'espace, constitué de logements disposant d'un jardin privatif avec terrasse, d'un jardin public et d'un abri de jardin en pierre faient office de retour. L'espace public doit compenser les dimensions réduites du parti tacite privé mais il est assez peu ardu, un acte délibéré des aménageurs de prévoir que ne souhaitent pas faire de distinction entre la rue, le trottoir ou le square. Le projet impose une

typologie relativement dense de logements. Les six terrains (quels que l'alignement pas heurté), mais qui n'arrivent pas vraiment à réaliser un réel tissu d'habitat assés d'un espace public, qualitatif.

LES INITIATIVES LOCALES DE 'MAÎTRES D'OUVRAGES EXEMPLAIRES' D'AUTRES BRUXELLES

Cette culture d'initiative des citoyens à un effet secondaire, on voit apparaître une catégorie d'architectes professionnels évoluant dans le secteur de la construction de logements sociaux, qui ne considèrent pas comme un geste les conditions érigées – budgets stricts, hauteurs peu élevées et programmes restreints – mais qui les acceptent comme un défi. De quelle autre manière la compétence architecturale se manifeste-t-elle, si ce n'est dans la mesure d'appréhender les conditions imposées par le site, la stabilité, le budget, le programme? Le secteur lui-même, soucieux de répondre à lui-même, s'occupe de plus en plus de la maîtrise de plus en plus cette évolution. Ainsi, les